

А.С. Крутова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.О. Ставерська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

В умовах імплементації інноваційної моделі розвитку економіки України значно зростають роль і значення вищої освіти, яка забезпечить ринок праці достатньою кількістю висококваліфікованих фахівців, здатних професійно, оперативно, раціонально і, водночас, креативно адаптувати знання та навички для вирішення соціально-економічних проблем із застосуванням технологій світового рівня. Це обумовлює актуалізацію проблеми забезпечення реальної інтеграції системи вищої освіти в процес інноваційних економічних перетворень.

Теоретико-методологічну основу інноваційного розвитку вищої освіти в Україні складають [1]: культуроцентристська парадигма (вища освіта розуміється як механізм наслідування і подальшого розвитку інтелектуальної, соціальної, професійної та духовної культури країни і світу, спосіб одухотворення життєвих цілей молодого покоління, гуманізації та гармонізації буття особистості й суспільства); компетентнісний підхід (якість підготовки фахівця повинна стати інтегральним результатом взаємопов'язаного засвоєння академічних знань і практичних умінь і навичок, результатом оволодіння фундаментальним змістом наук як орієнтовною основою і засобом здійснення практичної дії та вчинку в умовах майбутньої професійної діяльності); психолого-педагогічна теорія контекстного навчання (створення психолого-педагогічних, дидактичних і методичних умов для оволодіння студентом професійною діяльністю через моделювання мовою наук і з допомогою всієї системи форм, методів і засобів навчання – традиційних і нових – її предметного і соціального змісту. У контекстному навчанні забезпечується динамічний рух діяльності студента від безпосередньо навчальної через квазіпрофесійну і навчально-професійну до реальної професійної діяльності).

Система компетентностей в освіті має ієрархічну структуру, рівні якої складають: ключові компетентності (між- та надпредметні), які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи актуальні індивідуальні, соціальні та інші проблеми; загальногалузеві компетентності, яких набуває особа упродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі в усіх класах середньої школи, вищого навчального закладу і які відбиваються в

розумінні «способу існування» відповідної галузі, тобто того місця, яке ця галузь займає у суспільстві, а також уміння застосовувати їх на практиці в межах культурнодоцільної діяльності для розв'язування індивідуальних і соціальних проблем; предметні компетентності, яких набуває особа упродовж вивчення того чи іншого предмета, навчальної дисципліни в усіх класах середньої школи, вищого навчального закладу протягом конкретного навчального року або ступеня навчання [2].

Узагальнивши здобутки європейських і вітчизняних учених, учасники робочої групи з питань запровадження компетентнісного підходу, створеної в межах проекту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний – рівному», запропонували орієнтовний перелік з семи ключових компетентностей, а саме: уміння вчитися; загальнокультурна; громадянська; підприємницька; соціальна; компетентності з ІКТ; здоров'язберігаюча. В Україні серед ключових компетентностей, які сьогодні визначені як орієнтири для виявлення результативності освітнього процесу, є: навчальна; соціальна; компетентність з ІКТ; економічна (підприємницька); загальнокультурна; валеологічно-оздоровча; громадянська.

Компетентнісний підхід вимагає від учасників освітнього процесу кардинально змінювати як мету, так і вектор змісту вищої освіти: від передання знань і вмінь предметного змісту до формування розвиненої особистості із життєвими та професійними компетентностями. Упровадження його в навчальний процес передбачає розроблення нових стандартів вищої освіти, розширення у структурі навчальних програм міжпредметного компонента, упровадження інтегрованих навчальних дисциплін, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей. Реалізація компетентнісного підходу за умови спирання на розвинену психолого-педагогічну теорію несе в собі можливості змістовної інтеграції науки, освіти і виробництва, єдності навчання і виховання, становлення та розвитку предметно-технологічного контексту професійної діяльності й соціально-моральних якостей особистості майбутнього фахівця.

Список джерел інформації

1. Клімова Г. П. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу [Електронний ресурс] / Г. П. Клімова // Актуальні питання інноваційного розвитку. – Режим доступу : <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Journal-%E2%84%9631.pdf#page=90>
2. Бедь В. Компетентнісний підхід в процесі модернізації ВНЗ [Електронний ресурс] / В. Бедь, М. Артьонова // Освіта регіону. – 2016. – № 4. – С. 43. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/691>